

Pomoväst

A green starburst graphic with multiple points, containing the text "Uskalla olla paras – yhdessä Pomovästin kanssa!".

**Uskalla olla paras –
yhdessä Pomovästin
kanssa!**

**Pomovästin paikallisen kehittämisen strategia
vuosille 2023 – 2027**

Pomovästin paikallisen kehityksen strategia 2023 – 2027

1. Johdanto, strategian tavoitetila ja Pomovästin tehtävät ja rooli paikallisena kehittäjänä ...	3
2. Strategian valmisteluprosessin tiivistelmä	4
3. Toiminta-alueen kuvaus ja nykytilanteen analyysi	5
4. Kehittämistarpeet	9
5. Kehittämisen, tavoitteiden ja niihin liittyvien toimenpiteiden valitut priorisoinnit	12
5.1 Yritystoiminnan edistäminen	13
5.2 Luonto ja ympäristöasiat	14
5.3 Kylien kehittäminen	15
6. Rahoitussuunnitelma	16
7. Toteutuksen kuvaus	16
7.1 Aktivointi ja viestintä	16
7.2 Tiedottaminen, sisäinen ja ulkoinen	17
7.3 Yhteistyö ja verkostoituminen	18
7.4 Hallinto	19
8. Seuranta ja arviointi	20

Liite 1: Valmisteluprosessin osallistamisen kuvaus

Liite 2: Dynaaminen verkostanalyysi

Liite 3: ELY-keskus/Leader-yhteistyösopimus (sisältää tukeen oikeutetun maaseutualueen kartan)

Liite 4: Kuntien rahoitussitoumukset; liitteenä on yhteenveto

Liite 5: Rahoitettavien hankkeiden valintakriteerit

**Pomovästin toiminta on
innovatiivista ja osallistavaa
ja tuemme rohkeaa
kehittämistä!**

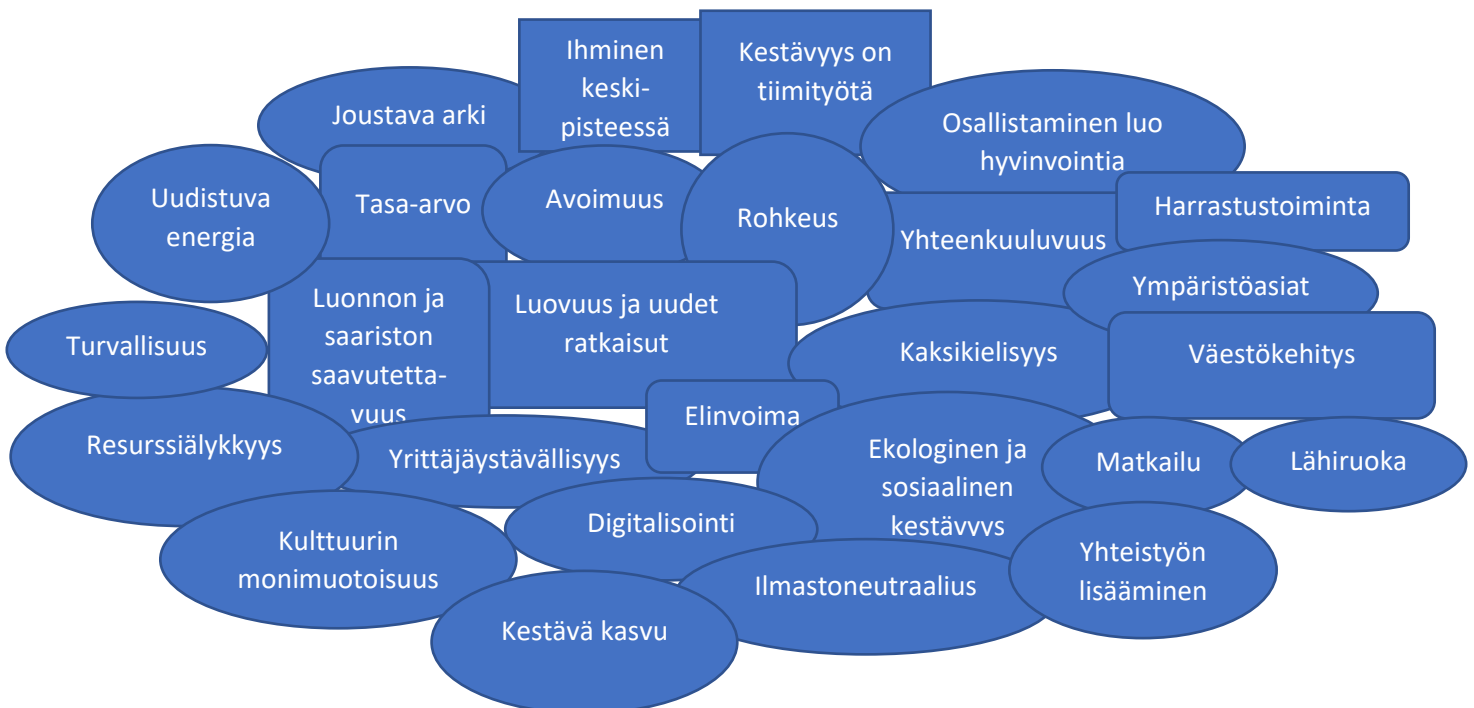
1. Johdanto, strategian tavoitetilä ja Pomovästin tehtävät ja rooli paikallisena kehittäjänä

Pomoväst perustettiin vuonna 1997 ja on nyt toiminut paikallisena kehittämisorganisaationa Länsi-Uudellamaalla 25 vuoden ajan. Tämä strategia on aiemmin tehdyn työn luontainen jatke.

Ohjelmakaudella 2023–2027 Pomoväst pyrkii kannustamaan kehitystoimintaa, jossa rohkeasti uskalletaan kokeilla uusia asioita, löytää uusia ratkaisuja sekä osallistaa uusia ihmisiä toimintaansa. Osallisuus, yhteisvaikuttaminen ja verkostojen rakentaminen on yhä tärkeämpää kestävä kehityksen puitteissa. Huolehdimme luonnostamme, jotta siitä olisi iloa kaikille, ja jotta se olisi kestäväällä tavalla kaikkien käytettävissä, samalla kun innostamme monimuotoiseen yrittäjyyteen sekä vilkkaaseen kylätoimintaan.

Pomoväst on alueen johtava maaseudun kehittämisorganisaatio ja yhteistyömme muiden toimijoiden kanssa sujuu hyvin. Normaalin Leader-toiminnan rinnalle olemme lisäksi kehittäneet oman pienten hankkeiden tukijärjestelmämme, Pomo€ash, joka on tarkoitettu nuorille sekä nyt myös senioreille. Pyrimme siis pienin askelin kehittämään toimintaamme ja keksimään uusia ratkaisuja seutumme asukkaiden elämän helpottamiseksi.

Strategiamme täydentää alueella harjoitettavaa muuta kehittämistyötä ja sen tavoitteet ja toimenpiteet ovat sopusoinnussa muiden alueella toteutettavien ohjelmien ja strategioiden tavoitteiden kanssa. Näitä suunnitelmia ja strategioita ovat kuntien strategiat, Uudenmaan ELY-keskuksen strategiat ja ohjelmat sekä Uudenmaan liiton maakuntasuunnitelma. Alla on pieni otanta niissä olevista asioista, jotka sisältyvät myös Pomovästin strategiaan.

2. Strategian valmisteluprosessin tiivistelmä

Tämä strategia on laadittu läheisessä yhteistyössä eri paikallisten toimijoiden, alueen asukkaiden ja alueen sekä sisäpuolisten että ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kanssa, sekä kuuntelemalla aktiivisesti kentältä tulevia signaaleja usean vuoden ajan. Olemme lisäksi tutkineet alueen tilastoja ja tutustuneet seudun muihin kehittämisstrategioihin ja -suunnitelmiin.

Pomoväst johti erästä Uudenmaan muiden Leader-ryhmien kanssa suoritettua hanketta ja sen puitteissa olemme keskustelleet ryhmien välisestä yhteistyöstä, mutta myös yhteistyöstä ELY-keskuksen kanssa. Kyseisen hankkeen puitteissa järjestettiin usea työpaja sekä webinaari. Toteutimme yhteisen kyselyn ja saimme lisäksi runsaasti taustamateriaalia alueella suoritettun maakuntabarometrin kautta.

Pomovästin hallitus on keskustellut uudesta strategiasta hallituskokouksissaan sekä muissa kokoontumisissa. Olemme helmi-maaliskuussa 2020 järjestäneet keskustelutilaisuuksia kaikissa kunnissa ja järjestimme 12.3.2020 kickoff-tilaisuuden kaikille oman alueemme kiinnostuneille.

Lisäksi olemme keskustelleet tulevaisuuden ideoista Hangossa nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kanssa sekä Raaseporin Yritysritarien kokousten yhteydessä. Syksyllä 2020 pidettiin kokouksia alueen kaikkien kuntien kanssa, keskusteluja käytiin Hangon, Raaseporin ja Siuntion kunnanhallitusten sekä Kirkkonummen elinkeinojaoston kanssa. Yhteensä n. 150 henkilöä on osallistunut näihin keskusteluihin.

Vuoden 2021 alussa suoritimme omalla toiminta-alueellamme kyselyn, jossa tiedustelimme vastaajien tulevaisuudenkuvia ja mielessä olevia kehitystarpeita. Keväällä 2022 olemme oman hankkeemme ”Hankekoulu” puitteissa vierailleet alueen jokaisessa kunnassa sekä sen lisäksi pitäneet kaksi Zoom-tilaisuutta. Niiden yhteydessä olemme esitelleet ajatuksiamme uudesta strategiastamme sekä kuunnelleet kentän kommentteja. Tilaisuuksiin on osallistunut yhteensä n. 60 henkilöä. Strategiasta on myös keskusteltu yhdistyksen kevätkokouksen yhteydessä toukokuussa 2022.

Vasta päivitetyn dynaamisen verkostoanalyysin kautta olemme pyrkineet tunnistamaan kaikki nykyiset sekä tulevat yhteistyökumppanimme ja olemaan yhteydessä heihin tavalla tai toisella strategiatyön aikana.

Tietoa eri tilaisuuksista on esitetty kotisivuillamme ja Facebook-sivullamme sekä jaettu Facebookin eri ryhmiin, lisäksi olemme ilmoitelleet paikallislehdissä.

Työn aikana esiin tulleet ajatukset ja ideat on otettu huomioon tässä strategiassa, esimerkkinä asukkaiden keskuudessa suoritettu kysely. Siihen saatiin 272 vastausta (140 ruotsiksi ja 132 suomeksi), jotka olivat peräisin kaikista toiminta-alueemme kunnista, vastaajien joukossa oli myös 25 vapaa-ajan asukasta. Vastauksista ilmeni selkeästi, että nuoriso, kylien kehittäminen, kestävä kehitys, ympäristö sekä yrittäjyys ovat niitä asioita, joihin meidän toivotaan erityisesti panostavan.

Nuorison osalta toivottiin lisää aktiviteetteja sekä yritystoimintaa edistäviä toimenpiteitä. Kylien kehittämisen osalta halutaan toimivia lähipalveluja, viihtyvyyden kehittämistä jne. Liikenneasioita, teiden kuntoa ja kevytliikenneväyliä nostettiin niitäkin esille kyselyvastauksissa. Yrittäjyyden osalta mm. matkailu oli vahvasti esillä (kulttuurimatkailu, lähimatkailu, ruokamatkailu, saaristo). Ympäristönsuojeluakin pidetään erittäin tärkeänä, kuten kiertotaloutta. Toiveena on myös lisää väyliä ja reittejä liikuntaa ja harrastustoimintaa varten.

3. Toiminta-alueen kuvaus ja nykytilanteen analyysi

Pomovästin toiminta-alue muodostuu viidestä kunnasta: Hanko, Raasepori, Inkoo, Siuntio ja Kirkkonummi. Kirkkonummen keskusta-alue ei kuulu maaseutuohjelman piiriin, mutta toimenpiteitä on siinäkin mahdollisuuksien mukaan toteutettavissa muun rahoituksen avulla. Hangossa on Suomen eteläisin niemi ja Kirkkonummen naapurina idässä on pääkaupunkiseutu.

Alueen kokonaisväestöluku on 87 447 henkilöä, joista n. 67 000 ovat maaseutuohjelman piirissä. Kaksikielisyydellä on alueella vahva asema. Maaseutuohjelman ulkopuolelle jäävä Kirkkonummen keskusta pois lukien suomen ja ruotsin kielisuhteet alueella ovat n. 50/50, lisäksi on varsin suuri määrä jotakin muuta kieltä puhuvia.

Toiminta-alue on pysynyt suurin piirtein muuttumattomana Pomovästin toiminnan alusta saakka 25 vuotta sitten. Alue on maantieteellisesti yhtenäinen ja rannikon, kulttuurin ja kaksikielisyyden yhdistämä. Kokonaispinta-ala on 2 213 km² ja etäisyys läntisimpien ja itäisimpien osien välillä n. 100 km. Väestötiheys vaihtelee 15 ja 110 asukkaan välillä neliökilometriä kohden. Pomovästin toiminta-alue on Uudenmaan maaseutupainotteisin alue.

Asukkaita per kunta

Kunta	Asukkaita 31.12.2021	Ruotsin- kielisiä %	Suomen- kielisiä %	Muun- kielisiä %	Maapinta- ala km ²	Asukastiheys asuk./ km ²
Hanko	7 979	43	52	5	114,5	69,7
Inkoo	5 353	52	43	5	347,8	15,4
Kirkkonummi	40 433	16	74	10	365,0	110,8
Raasepori	27 484	64	31	5	1 144,3	24,0
Siuntio	6 198	27	66	7	241,6	25,7
	87 447	36	56	8	2 213,2	39,5

Lähde: Uusimaa-tietopankki, Uudenmaan liitto

Länsi-Uudellemaalle tyypillistä on myös laaja vapaa-ajan asutus. Vapaa-ajan asuntoja on alueella yhteensä lähes 1 900 enemmän kuin 20 vuotta sitten. Useimmat vapaa-ajan asunnot sijaitsevat Raaseporissa ja Inkoossa, joissa kasvukin on ollut voimakkainta viime vuosina. Hangossakin vapaa-ajan asutus on

lisääntynyt selvästi viime vuosikymmeninä, mikä ei kuitenkaan näy näissä tilastoissa, koska sieltä moni ostaa osakeasunnon, jota käytetään vapaa-ajan asuntona.

Vapaa-ajan asuntojen määrä Länsi-Uudellamaalla

	V. 2000	V. 2021
Hanko	742	797
Inkoo	1 842	2 495
Kirkkonummi	2 474	2 473
Raasepori	5 668	6 878
Siuntio	843	820
	11 569	13 463

Lähde: Tilastokeskus

Alueen saaristo on erittäin hieno ja ainutlaatuinen, saaristossa asuu 330 henkilöä vakituisesti 49:ssä eri saarella. Lisäksi on vapaa-ajan asukkaat. Yllä mainituista alueemme vapaa-ajan asunnoista 3 277 sijaitsee saaristossa 843:ssa eri saarella. Laskelmien mukaan vapaa-ajan asukkaita on saaristossa yli 13 000 henkilöä. He kuormittavat herkkää luontoa, samalla kun he kuitenkin tarjoavat ansaintamahdollisuuksia vakituksille asukkaille. Yleisiä kulkuyhteyksiä saaristoon on niukasti. Ellei omaa venettä ole, saaristoon on vaikea päästä. Sen osalta kehittämismahdollisuuksia on olemassa, esimerkiksi matkailua ajatellen.

Saaristo

	Saaria, joissa vakituinen asutus	Vakituinen asutus	Saaria, joissa vapaa-ajan asutus	Vapaa-ajan asuntoja	Vapaa-ajan asukkaita*
Hanko	2	4	51	246	984
Inkoo	14	88	230	1 070	4 280
Kirkkonummi	3	3	112	374	1 496
Raasepori	30	235	440	1 528	6 112
Siuntio	0	0	10	59	236
	49	330	843	3 277	13 108

* Vapaa-ajan asukkaiden lukumäärä lasketaan siten, että kussakin vapaa-ajan asunnossa asuu oletettavasti neljä henkilöä.

Lähde: Uudenmaan maaseutubarometri, maaliskuu 2020

Alueemme ympäristö on hyvin monipuolista: saaristoa, rannikkoalueita, maatalousseutuja, metsiä, pieniä yhdyskuntia ja kyliä. Alueella on myös usea vanha hieno ruukkimiljö, kuten Fiskars, Pinjainen, Mustio ja Fagervik, jossa Suomen ensimmäiset perunat viljeltiin.

Alueemme sotahistoriakin on tärkeä, sitä ovat viime vuosina tuoneet esille sekä Porkkalan Parenteesi -yhdistys että Degerby Igor -museo ja Rintamamuseo Lappohjassa, minkä ansioista uusia kävijöitä on löytänyt seudulle.

Alueellamme on kaksi isoa satamaa, Hangon satama ja Inkoon syväsatama, joiden kummankin strateginen merkitys alueelle on merkittävä.

Alue on varsin monipuolinen ja kehitystarpeet vaihtelevat alueen eri osissa. Ikärakenne on hyvin erilainen eri kunnissa, kuten myös väestönkasvu/väheneminen. Uudellamaalla väestönkasvu on ollut suurinta pääkaupunkiseudulla, mikä osittain näkyy vielä Kirkkonummella. Mitä läntisemmäksi siirrymme, sitä synkemmät ovat kuitenkin ennusteet. Ilman toimenpiteitä väestön väheneminen olisi ennusteiden mukaan yhteensä 4000 henkilöä alueemme kahdessa läntisimmässä kunnassa vuoteen 2040 mennessä. Eli Hangossa väheneminen olisi yli 22 % alle 20 vuodessa. Ikärakennekin osoittaa, että väestö on yhä ikääntyneempää alueen läntisimmissä osissa, joten on täysin selvää, että toimenpiteisiin on ryhdyttävä alueen pitämiseksi hengissä tulevaisuudessakin.

Viime vuosien pandemian seurauksena yhä useampi haluaa muuttaa maaseudulle. Parhaillaan Ukrainassa käytävä sotakin on lisännyt kiinnostusta maaseudulla asumiseen, jossa talo on lämmitettävissä polttopuilla ja jossa on mahdollista viljellä ainakin osan ruoastaan itse. Maaseudulla on kriisitilanteessa helpompi selviytyä kuin kaupungissa. Moni hankkii myös toisen asunnon maaseudulta. Jää nähtäväksi kuinka pitkäkestoinen tämä trendi on, mutta tällä hetkellä kiinnostus maaseudulle muuttamiseen kokonaan tai osittain on suurta.

Ikärakenne sekä väestöennuste

Kunta	Asukas 31.12.2021	0-14 v %	15-64 v %	> 65 v %	Ennuste vuoteen 2040 mennessä
Hanko	7 979	11,8	54,6	33,6	-1 792
Inkoo	5 353	14,8	59,2	26,0	-337
Kirkkonummi	40 433	18,5	64,1	17,4	4 804
Raasepori	27 484	14,3	57,6	28,1	-2 271
Siuntio	6 198	16,9	63,2	19,9	138
	87 447				542

Lähde: Tilastokeskus

Alueella sijaitsevat pikkukaupungit ovat suurimmilta osiltaan maaseutua, josta etäisyydet palveluihin ovat usein pitkiä. Mikäli esimerkiksi asuu Bromarvin Padvassa, lähin synnytyslaitos sijaitsee kahden tunnin päässä Lohjalla. Länsi-itäsuunnassa joukkoliikenne toimii verrattain hyvin. Etelä-pohjoissuunnassa liikkuminen ei ole yhtä helppoa, yleensä pitää olla oma auto käytössä. Kunnat ovat tietystä määrin panostaneet joukkoliikenteeseen, mutta kehitystarpeitakin on vielä.

Työpaikkojen määrän ja työpaikkatarjonnan osalta työpaikkoja on suhteessa työkykyiseen väestöön eniten Hangossa. Siuntiossa, Inkoossa ja Kirkkonummella pääkaupunkiseudun läheisyys vaikuttaa, ja moni näiden kuntien asukas käy Helsingin seudulla töissä. Elinkeinorakenne osoittaa, että Inkoon, Siuntion ja Raaseporin vanhat maatalousseudut ovat vielä säilyneet, kun taas työpaikkojen tarjonta alkutuotannossa on Hangossa ja Kirkkonummella käytännössä olematonta.

Työpaikat ja elinkeinorakenne

Kunta	Työpaikkoja yhteensä vuonna 2019	Joista alkutuotannossa			Työpaikkojen tarjonta-aste %
		%	Jalostus %	Palvelut %	
Hanko	3 489	0,3	35,5	62,9	110,3
Inkoo	1 356	8,8	23,5	64,1	56,9
Kirkkonummi	10 995	0,9	19,4	77,4	58,6
Raasepori	9 917	3,8	21,8	72,4	86,9
Siuntio	1 344	6,7	15,0	75,3	46,3
	27 101				

Lähde: Tilastokeskus

Työttömyysaste alueella vaihtelee 5,3 %:n ja 9,7 %:n välillä. Työttömyys on suurinta Hangossa ja Raaseporissa, joissa työttömistä yli puolet on pitkäaikaistyöttömiä. 50 vuotta täyttäneitä työttömiä on suunnilleen saman verran kuin pitkäaikaistyöttömiä. Eli työpaikan löytäminen ei ole helppoa, jos yli 50 vuoden iässä joutuu työttömäksi. Nuorillekin työpaikan löytäminen on vaikeaa, alle 25 vuoden ikäisiä työttömiä työnhakijoita on yhteensä 253 henkilöä. Toisaalta seudulla on yli tuhat vapaata työpaikkaa, mutta juuri niihin tehtäviin soveltuvia työnhakijoita ei valitettavasti ole.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta sekä avoimet työpaikat huhtikuussa 2022

Kunta	Työttömyys %	Työttömät henkilöt	Heistä						Avoimia työpaikkoja yhteensä
			Miehiä		Naisia		Pitkäaikaisyöttömiä		
			< 20 vuotta	< 25 vuotta	> 50 vuotta				
Hanko	9,7	341	187	154	6	37	169	179	341
Inkoo	5,8	145	74	71	0	10	76	77	30
Kirkkonummi	6,3	1 285	738	547	22	118	544	509	334
Raasepori	8,6	1 079	596	483	15	77	507	558	390
Siuntio	5,3	165	92	73	0	11	77	76	42
		3 015	1 687	1 328	43	253	1 373	1 399	1 137

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö

Koulutustaso vaihtelee hyvin paljon alueen eri osien välillä. Hangossa 35 % kaikista 25 vuotta täyttäneistä on ilman koulutusta. Tämä selittyy ehkä osittain sillä, että kaupungissa on ollut monta työpaikkaa, joihin on voinut päästä suoraan koulusta ja joissa työn on oppinut paikan päällä, koulutusta ei ole vaadittu. Toinen syy saattaa olla suomenkielisten koulutuspaikkojen puuttuminen. Lähin paikkakunta, jossa suomenkielisen erikoisammattitutkinnon voi suorittaa, on Lohja.

Koulutustaso, 25 vuotta täyttäneet, 31.12.2020

Kunta	Toisen asteen koulutus	Erikois-ammattik. taso	Alin korkeampi Taso	Alempi korkea-koulutus	Ylempi korkea-koulutus	Tutkija-koulutus	Ei tutkintoa
Hanko	38,5	1,3	10,7	7,7	6,2	0,5	35,1
Inkoo	37,4	0,9	13,3	12,9	11,3	1,3	22,9
Kirkkonummi	33,1	1,3	11,4	15,5	16,8	1,9	20,0
Raasepori	38,4	1,0	11,8	11,1	8,9	0,7	28,1
Siuntio	36,1	1,7	12,0	13,6	12,7	1,4	22,5
Koko alue	35,8	1,2	11,6	13,0	12,5	1,3	24,6

Lähde: Tilastokeskus

Länsi-Uusimaan yhdistystoiminta on hyvin vilkasta. Patentti- ja rekisterihallituksen rekisterin mukaan rekisteröityjä eri sektoreiden yhdistyksiä on yhteensä yli 1 800 ja suuri osa kaikesta kulttuuri- ja harrastustoiminnasta tapahtuu yhdistysten puitteissa. Yhdistystoiminta on hyvin tärkeää kylien hyvinvoinnin ja yhteenkuuluvuuden kasvattamisen kannalta, suuri osa Pomovästin tukemasta kehitystoiminnasta tapahtuu yhdistyksissä. Yhdistykset voivat myös toimia esimerkiksi kuntien hyvinä yhteistyökumppaneina paikallisten palveluiden kehittämisessä.

4. Kehittämistarpeet

SWOT-analyysi

<p>Vahvuudet</p> <p>Monimuotoinen ympäristö Saaristo Pääkaupunkiseudun läheisyys Hangon satama ja Inkoon syväsatama Elinvoimaiset kyläkeskukset Vilkas pienyrittötoiminta Runsas kulttuurielämä Aktiivinen kolmas sektori, paljon yhdistyksiä Kaksikielisyys (monikielisyys) Monipuolinen ja kiinnostava historia käsittäen mm. kulttuurihistoriaa, sotahistoriaa ja vanhoja ruukkimiljöitä Turvallisuus</p>	<p>Heikkoudet</p> <p>Pääkaupunkiseudun läheisyyden varjo Olematon joukkoliikenne, paikoittain huonot yhteydet Toimivien vesi- ja viemärijärjestelmien puuttuminen paikoittain alueelta Huonot tietoliikenneyhteydet paikoittain alueella Suuria työnantajia on aiempaa vähemmän Koulutusta vailla olevien työpaikkojen puute Korkeakoulutettujen työpaikkojen puute Koulutustarjonnan aukot Väestökehitys Ikärakenne Uusien asukkaiden vastaanotto, integraatio Muutosvastarinta Erittäin lähellä olevista palveluista on puutetta</p>
<p>Mahdollisuudet</p> <p>Pääkaupunkiseudun läheisyys Kotimaan matkailu, lähimatkailu, ruokamatkailu, kulttuurimatkailu Kiinnostus lähiruokaan ja kotimaiseen ruokaan kasvamassa Useampiin paikkoihin jakautuva (työ-)elämä Vapaa-ajan asuminen Koulutusmahdollisuudet Luonto, saaristo Digitalisointi Kiinnostus kokonaan tai osittain maalle muuttamiseen</p>	<p>Uhat</p> <p>Ilmastonmuutos Luontoon kohdistuva suuri kuormitus sekä maalla että merellä SOTE-uudistus saattaa johtaa palveluiden keskittymiseen isompiin taajamiin, ja ihmiset muuttavat palveluiden perään Paikalliseen kehittämiseen varattujen varojen väheneminen Kuntien talous heikkenee Alueen erikoispiirteet katoavat, esimerkiksi kaksikielisyys Nuorten yhä huononeva vointi</p>

Vahvuudet

Ympäristömme on monimuotoinen pystyen tarjoamaan mahdollisuuksia harrastustoimintaan, vapaa-ajan asumiseen, lähimatkailuun ja hyvinvointipalveluihin, mikä vuorostaan tarjoaa toimeentulomahdollisuuksia paikallisväestölle. Saaristomme on ainutlaatuinen ja sen väestömäärä moninkertaistuu kesäkaudella. Pääkaupunkiseudun läheisyys tarjoaa meille hyviä mahdollisuuksia paikallisten tuotteiden markkinointiin ja asukkaiden turvana on erikoispalveluiden läheisyys. Lisäksi on mahdollista asua maalla ja käydä töissä kaupungissa.

Hangon satama on aina ollut Suomen tärkeimpiä portteja suureen maailmaan ja se toimii lisäksi koko seudun moottorina. Myös Inkoon syväsatamalla on tärkeä rooli meritse tapahtuvassa tavaraliikenteessä, varsinkin nyt kun on tehty päätös suuren kaasulaivan sijoittamisesta sinne vastaamaan ainakin osasta maamme kaasuhuollosta.

Meillä on elinvoimaiset kyläkeskukset, joissa ihmiset voivat elää, asua ja harjoittaa ammattejaan niissä vielä tarjolla olevien palveluiden ansiosta. Paikallisten palveluiden kehittämispotentiaalia on kuitenkin olemassa. Paikallisia palveluita tarjoaa vilkas pienyritystoiminta, jolla lisäksi on työllistävä vaikutus. Moni arvostaa henkilökohtaista palvelua ja ystävällistä kohtelua. Pienyrittäjyys on vahvuus senkin kannalta, ettei olla täysin riippuvaisia isosta työnantajasta varsinkin työpaikkoja ajatellen. Meillä on lisäksi vilkas kolmas sektori, joka tuottaa palveluita ja edistää hyvinvointia tarjoamalla ihmisille mielekästä vapaa-ajan tekemistä, lisäämällä sosiaalista yhdessäoloa ja tarjoamalla työmahdollisuuksiakin.

Seudun elävä kaksikielisyys edistää verkostoitumista, kansainvälisiä yhteyksiä, matkailua, pohjoismaista yhteistyötä, ja useimmille palvelut ovat saatavilla heidän omalla äidinkielellään. Vierailijoiden mielestä kaksikielisyys saattaa vaikuttaa jonkin verran eksoottiselta houkutusta näin kävijöitä.

Historiammekin on monimuotoinen ja kiinnostava. Esimerkkejä ovat Raasepori – keskiaikainen linna, merenkulkuhistoria, ruukkimiljööt, Kuninkaantie, Porkkalan Parenteesi ja Hanko sekä sotarintamana että monien aikoinaan Amerikkaan muuttaneiden lähtöpaikkana.

Heikkoudet

Pääkaupunkiseudun läheisyys vaikuttaa meihin myös haitallisesti. Pääkaupunkiseutu jättää kaiken muun varjoonsa Uttamaata tarkasteltaessa muualta käsin. Esimerkiksi tilastoissa käsitellään yleensä koko maakuntaa, eikä huomata, että olosuhteet saattavat olla hyvinkin erilaiset Uudenmaan laitamilla. Useimmat ihmiset asuvat pääkaupunkiseudulla, joten he tekevät käytännössä myös päätökset. Maaseudulla meitä on liian vähän (Pomovästin toiminta-alueella vain n. 4 % Uudenmaan koko väestöstä) saadaksemme äänemme kuuluville mm. suunnitteluasioissa, kehittämisasioissa, sairaanhoidossa jne. Monien mielestä maaseutu on vapaa-ajan ja rentoutumisen paikka ja luonamme halutaan mielellään vieraila, mikä sopii mainiosti, mutta kävijämäärät aiheuttavat kuitenkin suurta räsitystä luonnollemme. Heikkoudeksi voidaan myös laskea, ettei osa kaupungilta maalle muuttavista osoita ymmärtämystä maaseudun toimintatapoja kohtaan. Heitä häiritsevät maanviljelijän traktorilla ajo pellolla varhaisena sunnuntaiamuna ja kasvihuoneiden ympärivuorokautinen valaistus.

Olematon joukkoliikenne on sekin ongelma. Itä-länsisuunnassa on jotenkin mahdollista matkustaa junalla tai linja-autolla (mikäli aikataulut ovat sopeutettavissa) mutta muun liikenteen osalta oma auto on yleensä ainoa vaihtoehto. Eräissä kunnissa on viime vuosina panostettu joukkoliikenteeseen, mutta kehittämistä on vielä paljon.

Suurten työnantajien lukumäärä on vähentynyt radikaalisti viime vuosina, minkä vuoksi moni on jäänyt työttömäksi. Meneillään oleva pandemia on sekin vaikuttanut työllisyysasteeseen alentavasti, ja esimerkiksi Hangossa työllisyysaste oli 9,7 % huhtikuussa 2022.

Jo aikaisemmin toisen asteen suomenkielisiä koulutusmahdollisuuksia on ollut erittäin niukasti ja nyt on ruotsinkielistäkin tarjontaa karsittu. Sen takia nuorten on jo aikaisin pakko lähteä kauas koulutusta hankkimaan. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta on todettavissa, että yliopistotason koulutuksen hankkineet nuoret entistä enemmän jättävät palaamatta kotikuntaansa seudun työpaikkapuutteen vuoksi. Väestökehityksemme on negatiivinen läntisillä alueilla ollen kuitenkin edelleen positiivinen itäosissa. Väestömme ikääntyy jatkuvasti nuorten muuttaessa suurkaupunkeihin tai maailmalle. Alueelle pitäisi saada uusia asukkaita, mutta siihen tarvitaan asennemuutosta ja lisää eri instanssien välistä yhteistyötä, ehkä myös rakenteellisemmän järjestelmän kehittämistä uusien asukkaiden tervetulleiksi toivottamiseksi.

Eräs nyky-yhteiskunnan haasteita on uusien henkilöiden saaminen mukaan yhdistystyöhön. Yhteiskunnallinen ilmapiiri on nykyisin paikka paikoin melko tyly, enää ei mietitä mitä itse voisi tehdä muiden hyväksi, vaan enemmänkin mitä muut voisivat tehdä minun hyväkseni, yhteinen vastuuntunto puuttuu ja ihmiset muuttuvat yhä itsekeskeisimmiksi.

Paikoin muutosvastarinta on voimakasta. Vaadittaisiin asennemuutoksia monella tasolla. Yritystonttien puute ja pitkät rakennuslupajonot vaikuttavat nekin kehitykseen tietyillä alueilla.

Mahdollisuudet

Pääkaupungin läheisyys tarkoittaa myös potentiaalisia asiakkaita ja vierailijoita, työllistymismahdollisuuksien laajentumista ja työmatkaliikkumisen mahdollistumista.

Matkailu on aina ollut tärkeää seudullemme ja nyt on mielestämme olemassa potentiaalia kehittää kotimaan matkailua yleensä ja varsinkin lähimatkailua.

Kiinnostus lähiruokaa ja kotimaista ruokaa kohtaan kasvaa. Siitäkin voi tarjoutua työtilaisuuksia, pääkaupunkiseudun läheisyys tarkoittaa asiakkaita, jne.

Viime vuoden aikana on monipaikallisuus (työ-)elämä lisääntynyt, eli asutaan ja työskennellään useassa paikassa. Tästä koituu hyviä mahdollisuuksia Länsi-Uudellemaalle, tässäkin mielessä pääkaupunkiseudun läheisyys on kuvassa mukana. Monessa vapaa-ajan asukkaana mökissä on mahdollista asua ympäri vuoden, valokuituverkko on melko kattava ainakin erällä seudun alueilla, mikä mahdollistaa etätöy. Kaiken tämän myötä myös palvelujen tarve pienissä kylissä kasvaa, mikä mahdollistaa uusien toimintojen kehittämisen. Joku haluaa ehkä saada lounaansa toimitettua kotiin, ja joku toinen saattaa kaivata siivousapua. Moni haluaa hidastaa tahtia ja viettää rauhallisempaa elämää. Oman ruoan viljely saattaa kiinnostaa, tai vanhojen käsityömenetelmien oppiminen. Toisin sanoen halutaan parhaat puolet kahdesta eri maailmasta, eli toisaalta on mielekästä olla osa suurta maailmaa, toisaalta halutaan viettää paikallista elämää. Digitalisointi tarjoaa etätömahdollisuuksien lisäksi kansainvälisiä yritysmahdollisuuksia nuorille. On olemassa suuri potentiaali eri digitaalisten ratkaisujen kehittämiseen yhteiskunnan kaikkia ikäryhmiä varten.

Moni asia olisi ratkaistavissa lisäämällä yhteistyötä eri tasoilla: yhdistykset, yritykset, kunnat, kolmas sektori, matkailuyrittäjät jne.

Koulutusmahdollisuuksien heikon tarjonnan osalta uusiin ajattelutapoihin olisi oltava uskallusta. Digitalisoinnin mahdollisuuksia olisi käytettävä hyväksi ja koulujen erikoistumismahdollisuuksia harkittava. Esimerkkinä Hanko, jossa tennis on erityiskurssina kaupungin lukioissa.

Yhä kasvava kiinnostus luontoa ja ulkoilua kohtaan antaa sekin mahdollisuuksia uuden toiminnan kehittämiseen, esimerkkeinä elämysmatkailu tai pop up -kioskit ulkoilualueilla. Lisäksi on ryhdyttävä toimenpiteisiin luontoomme kohdistuvan rasituksen vähentämiseksi.

Uhat

Suurena uhkana on ilmastonmuutos, johon meidän kaikkien on suhtauduttava vakavasti, uusia ratkaisuja on löydettävä sen torjumiseksi. Luontoomme uhkaa myös siihen kohdistuva kova rasitus sekä maalla että merellä. Öljyvahingon riski rannikkomme edustalla on hyvin suuri, öljyvahingolla saattaisi olla tuhoisia seurauksia saaristollemme ja rannikollemme. Uhkana on myös saastuttaminen ja viime vuosina runsaina leväkukintoina näyttäytynyt ravinnekuormitus.

Alati kasvavien kävijämäärien lisäksi seudun peurakanta on viime vuosina kasvanut hyvin suureksi. Peurat ovat vaaraksi liikenteessä ja aiheuttavat ongelmia puutarhoissa. Myös metsän monimuotoisuus kärsii peurojen runsaudesta.

SOTE-uudistus saattaa johtaa palvelujen keskittymiseen suurempiin taajamiin ja ihmisten muuttoon palvelujen perään. Kuntien talous huononee, veroprosentti on korkeampi kuin pääkaupunkiseudulla, palvelut eivät ole tarpeeksi hyvätasoisia. Riskinä on seudun erityispiirteiden katoaminen, kuten kaksikielisyys. Mikäli haluamme säilyttää ja kehittää seutuamme elinvoimaisena alueena, nämä näkökohdat on otettava huomioon ja uusia asukkaita houkuteltava, jotta pystyisimme yhteisvoimin ja monipuolisella osaamisella pitämään kotiseutumme hengissä. Uusia asukkaita voi kuitenkin samalla pitää uhkana kaksikielisyysdelle, joka on seudun erityispiirteitä.

Olemme lisäksi huolissamme paikallisen kehittämisen varojen supistumisesta edelleen. Muualla Suomessa on useita eri lähteitä, joiden kautta paikallisyhteisöjä voi kehittää. Uudellamaalla tällaisia lähteitä on rajoitetusti, ja siksi luovuuttamme on kehitettävä edelleen kehittämiskeinojen löytämiseksi.

Viimeisimpänä muttei vähäisimpänä asiana olemme huolissamme nuorten voinnista. Nuoret viettävät hyvin paljon aikaa netissä kaikkine vaikutuksineen, ja yhä useampi nuori voi yhä huonommin. Tämä on otettava vakavasti ja meidän on yhdessä pyrittävä löytämään ennaltaehkäiseviä ratkaisuja.

5. Kehittämisen, tavoitteiden ja niihin liittyvien toimenpiteiden valitut priorisoinnit

Tämän strategian puitteissa Pomoväst keskittyy kolmeen painopistealueeseen:

- Yrittäjyyden edistäminen
- Luonto- ja ympäristöasiat
- Kylien kehittäminen

Näillä painopistealueilla toimenpiteitä on toteutettavissa sekä mantereella että saaristossa. Pomoväst rohkaisee innovatiiviseen ja osallistavaan toimintaan ja kannattaa rohkeaa kehittämistä! Strategian johtajatuksina ovat yhteistyöhön keskittyminen, älykkäät ratkaisut ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja älykylien kehittäminen.

Ratkaisut rahoitetaan pääasiallisesti maaseutuohjelman kautta, mutta uskomme voivamme käyttää muitakin mahdollisia rahoituslähteitä.

5.1 Yritystoiminnan edistäminen

Tavoitteena on seudun olemassa olevien yritysten tukeminen sekä uuden yrittäjyyden kehittämisen edistäminen. Toisaalta haluamme panostaa nuoriin, jotta he uskaltavat ryhtyä yrittäjiksi, mutta toisaalta myös osa-aikayrittäjyyteen, joka parhaimmassa tapauksessa saattaa johtaa täysipäiväiseen yrittäjyyteen. Vakiintuneetkin yritykset saattavat tarvita tukea toimintansa kehittämiseksi.

Yritystoiminnan edistämässä toimimme tiiviissä yhteistyössä alueen yritysneuvojien kanssa, etenkin Novagon. Toimistomme sijaitsevat nykyisin samassa talossa ja samassa käytävässä, joten yhteistyö on tehostunut entisestään. Asiakkaidenkin mielestä on positiivista, että olemme kumpikin tavattavissa samassa paikassa. Tiedotamme maaseutuohjelman puitteissa haettavista tuista sekä itse että yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa. Teemme yhteistyötä myös kuntien ja niissä elinkeinoelämää hoitavien kanssa. Yhteistyökumppanimme ovat myös seudun yrittäjähdistykset sekä muut neuvonta- ja yrittäjäorganisaatiot.

Meillä on lisäksi oma tukijärjestelmämme, Pomo€ash Junior, jonka kautta pyrimme kannustamaan yrittäjyyteen jo nuorena iässä. Moni nuori on jo luonut oman kesätyönsä Pomo€ashin avulla, ja pidämme sitä porttina ”oikeaan” yrittäjyyteen. Nuoret yrittäjät palkkaavat usein muita nuoria, joten näin voitaisiin nuorisotyöllisyyttä vähentää. Pomo€ash Seniorin kautta muutama 70 vuotta täyttänytkin saattaa toteuttaa unelmansa omasta pienestä yrityksestä. Omien rahoitusjärjestelmiemme tavoitteena on sekä nuorten että iäkkäämpien innostaminen aktiivisuuteen ja yrittäjyyteen.

Haluamme myös innostaa yrittäjien väliseen yhteistyöhön, varsinkin matkailun ja paikallisesti tuotetun ruoan osalta, mutta myös muilla aloilla. Tietyillä aloilla koetaan olevan kilpailua, ja jotta saataisiin yrittäjät ymmärtämään, että yhteistyöstä on etua, tarvitaan asennekoulutusta. Laajan vapaa-ajan asutuksen ansiosta on olemassa tarve kylien ja saariston palveluiden kehittämiseen sekä paikallisten tuotteiden edelleen kehittämiseen. Yhä ikääntyneempi väestö tarvitsee yhä enemmän palveluita samalla kun tarvitaan ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, jotta kaikki voisivat hyvin. Tärkeää on myös kestävien energiaratkaisujen ja eri tuotteiden uusien kierrätystapojen keksiminen. Kestävä kehitys pitää sisällään älykkäitä ratkaisuja, uusia yhteistyötapoja, etätyömahdollisuuksia jne.

Suureen peurakantaan liittyvät ongelmat ovat nekin kytkettävissä yrittäjyyden edistämiseen. Onhan mitä suurimmassa määrin kyseessä lähiruoka, joten olisi syytä kehittää menetelmiä peurojen saamiseksi patoihin kasvimaiden sijasta. Voitaisiin ehkä saada useampi nuori kiinnostumaan metsästyksestä ja saada heidät mukaan metsästyseuroihin, voitaisiin järjestää teurastus- ja lihankäsittelykurseja sekä kehittää myyntikanavia.

Tavoitteet: yrittäjyyden edistäminen

- yritykset, joille myönnetty tukea, 50 kpl
- uudet yritykset, 10 kpl
- uudet ja säilyneet työpaikat, 30 kpl
- uudet lähituotteet, 20 kpl
- uudet toimet matkailun edistämiseksi, 10 kpl
- uudet paikalliset huoltopalvelut, 10 kpl
- uudet hyvinvointipalvelut, 5 kpl
- ympäristöä parantavat toimenpiteet, esim. yritysten uusia energiaratkaisuja, 10 kpl
- uudet yhteistyöverkostot, 5 kpl

5.2 Luonto ja ympäristöasiat

Länsi-Uudenmaan alueen luonto on monipuolista ja ainutlaatuista sekä maalla että merellä. Sijaintimme ansiosta pääkaupunkiseudun läheisyydessä vierailijoita on paljon, sekä tilapäisiä että sellaisia, joilla on toinen asunto alueellamme. Kaikki nämä ihmiset aiheuttavat luonnolle räsitystä, jonka muotoja ovat mm. autojen ja veneiden melu ja päästöt sekä metsissä ja maastossa liikkuminen ilman oikeanlaista käsitystä siitä, miten luonnossa tulee liikkua.

Saaristomme on ainutlaatuinen, mutta siihen kohdistuva räsitys on merkittävä. Viime vuosina leväkukinta on yleistynyt vesistöjen rehevöitymisen myötä. Öljyvahingon sattumisen riski on suuri. Tällä on vaikutusta sekä saaristossa asumiseen että matkailuelinkeinoon. Tuhoeläimillä kuten hylkeillä ja merimetsoilla on huomattavan kielteistä vaikutusta kalastuselinkeinoon. Nämä ovat vain muutama esimerkki ongelmista, jotka on otettava huomioon ja joihin on löydettävä ratkaisu.

Tämän painopistealueen tavoitteena on toisaalta luonnon kestävä käytön edistäminen, toisaalta kestävien ratkaisujen löytäminen ympäristön suojelemiseksi pitkällä aikavälillä. Pyrimme lisäksi edesauttamaan paikallisten ratkaisujen löytämistä ilmastomuutoksen torjumiseksi sekä hiilidioksidipäästöjen, rehevöitymisen, vesistöjen saastuttamisen vähentämisen jne. osalta. Biotalous, green care ja blue care sekä kestävät energiaratkaisut sisältyvät nekin tähän painopistealueeseen. Tuettavia projekteja ovat esimerkiksi tiedottamishankkeet, uuden tekniikan kehittäminen, vesihuoltohankkeet ym.

Maastopyöräilyreittien ja luontoreittien puute jne. tarkoittaa, että ihmisiä liikkuu ”missä tahansa”. Hyvän ratkaisun saamiseksi järjestettyjen harrastusmahdollisuuksien lisäämistä on jatkettava, esimerkkinä vaellusreittien ja virkistysalueiden rakentaminen sekä vakituisia asukkaita että vierailijoita varten.

Tavoitteet: Luonto ja ympäristöasiat

- uusien ulkoilureittien/ulkoilualueiden määrä sekä niiden parantaminen, 10 kpl
- uuteen harrastustoimintaan liittyvät toimenpiteet, 10 kpl
- tiedottamishankkeet, 5 kpl
- paikalliset ympäristöön ja ilmastoon liittyvät toimenpiteet, 5 kpl
- biotaloushankkeet, 3 kpl
- vesiensuojelutoimenpiteet, 3 kpl
- uuden tekniikan kehittäminen, 3 kpl
- kierrätys-hankkeet, 3 kpl

5.3 Kylien kehittäminen

Painopistealue kylien kehittäminen käsittää kaikki yhteisvoimin suoritettavat toimenpiteet kylän yhteenkuuluvuuden lisäämiseksi, osallistamisen edistämiseksi, saavutettavuuden lisäämiseksi, ja toimenpiteet, joilla tehdään kylästä turvallinen paikka kaikille, kehitetään palveluita ja myötävaikutetaan siihen, että kylä on paikka, jossa kaikki viihtyvät ja ihmisillä on hyvä olo. Kylällä tarkoitamme tässä aluetta, joka luontevasti on luokiteltavissa kyläksi, eli on olemassa jokin alueen ihmisiä yhdistävä asia kuten seuratalo tai kyläkoulu. Kylillä tarkoitamme myös seudun pikkukaupunkien kaupunginosia.

Hankkeita on toteutettavissa Älykäs kylä-konseptin puitteissa, seudullemuuttokampanjoita voidaan järjestää, digitaalisia palveluita voidaan kehittää, kestäviä vesi- ja viemäripalveluita voidaan kehittää kuten myös tietoliikenneyhteyksiä, kylien saavutettavuutta yleensä voidaan lisätä.

Kylien kehittämisessä teemme yhteistyötä Uudenmaan Kylien kanssa ja suoraan seudun aktiivisten kylien ja yhdistysten kanssa. Olemmehan jo usean vuoden ajan luoneet hyviä yhteyksiä suureen määrään seudulla toimiviin yhdistyksiin, ja iloksemme yhä useampi on viime vuosina löytänyt meidät. Kylän kehittämisprojektin suorittajana ei aina tarvitse olla perinteinen kyläyhdistys, vaan yhtä hyvin siinä roolissa voi olla esimerkiksi yrittäjäyhdistys tai urheiluseura, joka haluaa edistää alueen viihtyisyyttä kaikkien asukkaiden kannalta.

Tähän painopistealueen puitteisiin sisältyvät myös omat tukijärjestelmämme Pomo€ash Junior ja Pomo€ash Senior, joilla pyrimme lisäämään aktiivisuutta sekä nuorten että ikääntyneiden joukossa. Tavoitteenamme on, että he pystyisivät muiden samanhenkisten kanssa kehittämään uutta toimintaa ja edistämään osallistumista ja toimintaa kylissä.

Tämän painopistealueen kokonaan uudeksi toimintamuodoksi pyrimme luomaan saaristoverkoston, johon kutsumme kaikki saaristossa asuvat ja/tai oleskelevat, jotka ovat kiinnostuneet toimimaan saariston kestävä kehityksen edistämiseksi. Osallistumme Habitability (asuttavuus) -verkostohankkeeseen, jossa opimme uusia menetelmiä kylien kehittämiseksi ja myös luomme uusia seutumme ulkopuolelle ulottuvia verkostoja. Saaristohankkeisiin Kalaleader saattaa myös mahdollisesti osallistua rahoituksen osalta.

Tavoitteet: Kylien kehittäminen

- uudet kyläsuunnitelmat, 10 kpl
- toimenpiteet kylän turvallisuuden lisäämiseksi, 5 kpl
- toimenpiteet kylän osallistamisen ja yhteenkuuluvuuden lisäämiseksi, 5 kpl
- Älykäs kylä-konseptiin liittyvät suunnitelmat (Älykäs kylä-strategiat), 5 kpl
- paikallisiin vesi- ja viemäri-ratkaisuihin liittyvät suunnitelmat, 5 kpl
- kylän saavutettavuuteen liittyvät suunnitelmat ja/tai toimenpiteet, 5 kpl
- kylän viihtyisyyden lisäämiseen liittyvät toimenpiteet, 5 kpl
- toimenpiteet, jotka liittyvät vierailijoiden houkuttelemiseen kylään, 5 kpl
- ilmaston kannalta älykkäisiin valintoihin liittyvät toimenpiteet, jotka koskevat yhteisiä rakennuksia, esimerkiksi seurataloja, ja niiden lämmitystä, 5 kpl
- toimenpiteet nuorten aktivoimiseksi, 10 kpl

6. Rahoitussuunnitelma

Talousarvio ja rahoitussuunnitelma

Painopistealue	%	EU 43 %	Valtio 37 %	Kunta 20 %	Julkinen yhteensä	Yksityinen	Yhteensä rahoitus
Yrittäjyyden edistäminen	20	208 636	179 524	97 040	485 200	350 000	835 200
Luonto- ja ympäristöasiat	30	312 954	269 286	145 560	727 800	500 000	1 227 800
Kylätoiminta	50	521 590	448 810	242 600	1 213 500	800 000	2 013 000
Hanketoiminta, yhteensä		1 043 180	897 620	485 200	2 426 000	1 650 000	4 076 000
Toimintaraha		347 700	299 200	161 725	808 625	0	808 625
Toiminta, yhteensä		1 390 880	1 196 820	646 925	3 234 625	1 650 000	4 884 625

Tähän rahoitussuunnitelmaan sisältyvät ainoastaan maaseutuohjelman rahoittamat toimenpiteet. Laskelmiemme mukaan yksityinen rahoitusosuus on keskimäärin 40 %. Lisäksi voimme suorittaa toimenpiteitä muiden rahoituslähteiden rahoituksella, kuten Kalaeader, muut EU-ohjelmat ja muu julkinen tai yksityinen rahoitus.

7. Toteutuksen kuvaus

Tämän strategian toteuttaa Pomoväst yhteistyössä paikallisten toimijoiden ja yhteistyökumppaniensa kanssa. Pomovästin jäsenet ohjaavat toimintaa hyväksymällä vuosittaisen toimintasuunnitelman, hallitus on aktiivisesti mukana laatimassa tätä suunnitelmaa, jonka henkilökunta panee toimeen.

7.1 Aktivointi ja viestintä

Pomovästin hallitus suhtautuu avomielisesti uusille ideoille, osallistumme uusiin verkostoihin ja uuteen toimintaan aina kun mahdollista, pyrimme innostamaan hakijoitamme löytämään uusia ratkaisuja eri asioihin, emme hyväksy toiminnan jatkuvaa rahoittamista vaan vaadimme jonkin muotoista kehittämistä jokaiseen hankkeeseen. Toimimme kahdella kielellä, ja pyrimme saattamaan yhteen alueemme kaksi kieliryhmää. Meillä on hyvää yhteistyötä seudun muiden toimijoiden kanssa ja toimimme oman toimintamme uudistamiseksi käytettävissä olevien resurssiemme puitteissa.

Tiedotamme tuleville yrittäjille olemassa olevista mahdollisuuksista, avustamme eri ideoiden kehittämässä ja voimme rahoittaa/toteuttaa eri selvityshankkeita innovatiivisemman toiminnan kehittämiseksi.

Usean vuoden ajan erityisenä kohderyhmänämme on ollut nuoret, ja toimimme heidän sisällyttämiseksi eri tavoin paikalliseen kehitystoimintaan. Mainittakoon nuorten omat ”Leader-rahast” Pomo€ash, joita he voivat hakea itse jonkin uuden asian kehittämiseksi. Pomo€ash rahoitetaan aiemmilta jaksoilta ylijääneillä kunnallisilla rahoilla.

Kerran tai pari vuodessa järjestämme hallituksemme ja henkilökuntamme kehityspäiviä, joissa yhdessä pohdimme eri kehittämisasioita.

Työskentelemme aktiivisesti yhdessä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa, kuten esimerkiksi muut Leader-ryhmät, toteuttaaksemme yhdessä uusia ideoita sekä oppiaksemme toisiltamme. Kansainväliset yhteydetkin ovat tärkeitä tässä yhteydessä.

Toimistomme sijaitsee Tammisaaressa, mutta olemme aina valmiita asiakastapaamisiin missä tahansa alueellamme. Viime vuosina olemme yhä enemmän ottaneet digitalisoinnin mahdollisuuksia hyötykäyttöön, suuri osa kokouksistamme ja asiakasyhteyksistämme ovat kulkeneet Zoomin tai Teamsin kautta puhelimen ja sähköpostin ohella, mikä on toiminut erittäin hyvin.

Pomoväst vuokraa toimistotilansa samasta kiinteistöstä kuin moni muukin yritys ja organisaatio, ja talon sisäinen yhteenkuuluvuus on hyvä. Siksi saamme oman tiedottamisemme kulkemaan kaikkien näiden lähellä olevien yhteistyökumppaneidemme kautta. Syntyy myös uusia ideoita ja näkökulmia, kun vietämme aikaa henkilöiden kanssa, jotka työskentelevät täysin toisenlaisten asioiden kanssa kuin me. Moni hyvä idea on syntynyt yhteisen kahvipöydän äärellä. Tärkeimmät yhteistyökumppanimme tässä talossa ovat Novagon yritysneuvojat, heidän kanssaan voimme kutsua yhteisiä asiakkaitamme käymään, jolloin heille voidaan tarjota samalla sekä yritys- että rahoitusneuvontaa. Toinen tärkeä kumppani on Svenska kulturfondenin alueasiamies, joka työskentelee tiiviisti yhdistysten parissa. Svenska kulturfonden antaa usein yksityistä avustusta eri yhdistyshankkeille. Samassa talossa sijaitsee myös Västra Nyland -paikallislehden toimitus, mistä on apua paikallisessa tiedottamisessa.

Normaalisti (kun käynnissä ei ole pandemioita) pyrimme järjestämään tiedotus-/keskustelutilaisuuden jokaisessa kunnassa ainakin kerran vuodessa. Pidämme myös kevät- ja syyskokouksemme eri kunnissa, jolloin meille samalla esitellään jotakin kunnassa toteutettua hanketta.

Hallituksen jäsenet toimivat linkkinä kotikuntiinsa sekä omiin verkostoihinsa. Toiminnanjohtaja pitää suoraan yhteyttä kuntien virkamiehiin vaihtaen säännöllisesti tietoja heidän kanssaan.

Osallistumme mielellämme muiden tahojen järjestämiin tapahtumiin, joissa käytämme tilaisuutta hyväksemme ja tiedotamme omasta toiminnastamme. Osallistumme paikallisiin näyttelyihin, seminaareihin ja muihin tapahtumiin.

Toimimme tiiviisti eri verkostoissa, yhteistyökumppaneidemme kanssa toimimme yhdessä seudun kehittämiseksi. Tunneimme toistemme toimintaa ja ”markkinoimme” toisiamme. Tämä koskee varsinkin kuntia, Novago Yrityskehitystä ja muita yritysneuvontaorganisaatioita sekä Uudenmaan Kyliä.

Jatkuvasti saamiemme uusien yhteydenottojen perusteella uskallamme väittää, että sidoksemme alueeseen on hyvä, olemme tunnettuja ja meihin otetaan yhteyttä. Tavoitteenamme on matala kynnys yhteydenotolle ja mielestämme tavoite on saavutettu. Vuonna 2021 79 % kaikista hakemuksista jätti kokonaan uudet toimijat, jotka eivät aiemmin olleet hakeneet avustuksia Pomovästilta. Niiden joukossa oli sekä yrityksiä että yhdistyksiä alueen eri osista.

7.2 Tiedottaminen, sisäinen ja ulkoinen

Jäsenemme ovat yksittäisiä henkilöitä, yrityksiä, yhdistyksiä ja alueen kunnat. Jäsenet kokoontuvat vuosittain syys- ja kevätkokoukseen hyväksymään toimintasuunnitelman ja talousarvion sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen. Heille lähetetään jäsenkirje vähintään kaksi kertaa vuodessa, jossa tiedotetaan ajankohtaisista asioista.

Hallitus on nimitetty kolmikantaperiaatteen mukaisesti, se edustaa alueen eri osia, sillä on laajaa osaamista, on kaksikielinen, esittää toiminnan suuntaviivat, arvioi hankehakemuksia ja antaa niistä lausuntoja, välittää tietoa omien verkostojensa puitteissa ja osallistuu toimintaan kokemuksellaan ja yhteyksillään.

Hallituksen intrasivustolle olemme keränneet kaikki tiedot, joita hallituksen jäsen (tai uusi työntekijä) saattaa tarvita. Siellä on yleistä tietoa Leader-toiminnasta, strategiastamme ja valintaperusteistamme, laatuohjeet, tietoa toimintaamme liittyvistä laeista ja asetuksista jne. Jokaisen vuoden alussa järjestämme uusille hallituksen jäsenille perehdyttämistilaisuuden, jossa käydään läpi kaikki ajankohtaiset asiat. Kaikilla

on mahdollisuus osallistua erilaisiin koulutustilaisuuksiin, joitakin tilaisuuksia järjestämme yhdessä muiden Leader-ryhmien kanssa, toisaalta tietämyksen kasvattamiseksi, toisaalta ryhmien välisen yhteistyön lisäämiseksi. Järjestämme vuosittaisen evaluointi-/kehittämispäivän hallitukselle ja henkilökunnalle, jolloin käymme läpi laatuohjeet ja tarvittaessa päivitämme niitä.

Yleisölle tiedotetaan toiminnastamme ja hankkeistamme tiedotusvälineiden, kotisivustomme ja Facebookin kautta, ja järjestämme tiedotus-/keskustelutilaisuuksia ympäri seutua.

Kylätoiminnassa teemme yhteistyötä Uudenmaan Kylien kanssa, joka toisaalta itse toteuttaa erilaisia kylien kehittämishankkeita ja toisaalta välittää kylille Leader-tietoa. Meillä on lisäksi suoraa yhteistyötä monen alueella toimivan yhdistyksen kautta, ja ne hakevat meiltä hanketukia. Yhdistysten jäseniä osallistuu järjestämiimme yleisiin tiedotus-/keskustelutilaisuuksiin. Osallistumme kylien kehittämishankkeisiin, mainittakoon uusi Raaseporin Kyläfoorumi, jonka Raaseporin kaupunki perusti vuonna 2022.

Yritystoiminnassa tärkeimmät yhteistyökumppanimme ovat Novago Yrityskehitys ja ProAgria, jotka välittävät neuvontaa ja yhteyksiä yrittäjille. Tässäkin osallistumme eri yhteistyöverkostoihin, kuten Raaseporin Yritysitareihin, mutta pidämme myös suoraan yhteyttä alueen kaikkien kuntien virkamiehiin.

Järjestämme erilaisia tiedotustilaisuuksia ympäri seutua, joissa tiedotamme nykyisille ja tuleville hanketoimijoille toiminnastamme, mahdollisuuksista Leader-rahoitukseen jne. Tilaisuudet ovat avoinna kaikille kiinnostuneille. Toisinaan tilaisuus pidetään ruotsiksi, toisinaan suomeksi, melko usein kahdella kielellä. Tiedotamme usein toiminnastamme myös muiden järjestämiemme tilaisuuksien yhteydessä. Mainittakoon esimerkkinä viime vuonna järjestämämme hankekoulu. Samalla kun kylissä kerromme hankesuunnitelman laatimisesta, tiedottamisesta, dokumentoinnista, mistä rahoitusta saa jne., kerromme tietenkin myös Pomovästistä sekä siitä, mitä me teemme ja mitä pystymme tarjoamaan.

7.3 Yhteistyö ja verkostoituminen

Yksin ei ole vahva paikallisessa kehittämisessä. Päinvastoin yhteistyö muiden kanssa kannattaa synergia-etujen aikaansaamiseksi.

Yllä on jo mainittu moni seudun keskeisimmistä yhteistyökumppaneistamme, eli kunnat, yritysneuvonta-järjestöt, kyläjärjestöt, paikalliset yhdistykset ja yritykset sekä eri oppilaitokset.

Vähintään yhtä tärkeitä ovat oman toiminta-alueemme ulkopuolella sijaitsevat yhteistyökumppanimme. Näitä ovat muut Leader-ryhmät, yhteistyömme Uudenmaan muiden Leader-ryhmien kanssa on hyvin tiivistä (SILMU, EMO ja Ykkösakseli). Toiminnanjohtajat tapaavat säännöllisesti, kuten muukin henkilökunta, ja vähintään kerran vuodessa järjestämme tapaamisen hallituksemme jäsenille. Viimeksi mainittuun tapaamiseen osallistuu myös ELY-keskuksen henkilökuntaa. Toteutamme hankkeita yhdessä, tiedotamme toisillemme ja tuemme toisiamme työssämme. Nyt suunnitteilla on yhteisten koulutusten järjestäminen, yhteisen tiedotusmateriaalin laatiminen ym. Näin vältämme päällekkäistä työtä ja säästämme resursseja. Lisäksi suunnittelemme yhteisiä vuosittaisia teemoja, kuten nuoriso, ympäristöasiat, yrittäjyys ja kansainvälinen toiminta. Kun Leader-ryhmät ja ELY-keskus yhdessä vuosittain korostavat jotakin teemaa, pystymme lisäämään näkyvyyttämme ja parantamaan tuloksiamme. Tavoitteenamme on lisäksi jokaiseen teemaan liittyvän yhden Leader-ryhmille yhteisen hankkeen toteuttaminen. Uudenmaan Leader-ryhmät ja ELY-keskus ylläpitävät yhteistä [www-sivustoa, www.uusimaaseutu.fi](http://www.uusimaaseutu.fi) sekä Facebook-ryhmää ”Uusimaaseutu – Nylandsbygd”, joiden päivittämiseen me kaikki osallistumme.

Kaikki kaksi- ja ruotsinkieliset Leader-ryhmät (Leader Åland, Aktion Österbotten, Samassa veneessä, SILMU ja Pomoväst) ovat perustaneet oman verkoston, jonka puitteissa tapaamme säännöllisesti ja keskustelemme yhteisistä asioista. Koska Ahvenanmaakin tulee kuulumaan Suomen kansalliseen maaseutuohjelmaan, verkoston ylläpitäminen ja ahvenanmaalaisten osallistaminen on entistä tärkeämpää,

samalla kun meillä on paljon opittavaa heiltä. Olemme suorittaneet yhteisiä hankkeita joidenkin ryhmien kanssa ja parhaillaan työstämme hanketta ”Smartare tillsammans” (älykkäämmin yhdessä) yhdessä Leader Ålandin ja Samassa veneessä kanssa. Hankkeen puitteissa pohdimme yhdessä uusia paikallisen kehittämisen ratkaisuja sekä myös omaa ryhmien sisällä suoritettavaa työtämme. Olemme lisäksi keskustelleet siitä, kuinka voisimme kriisitilanteessa toimia toistemme ”sijaisina”. Olemme myös suorittaneet ristiinauditoinnin Aktion Österbottenin kanssa.

Teemme yhteistyötä kaikkien muiden Suomen Leader-ryhmien kanssa osallistumalla yhteisiin kokouksiin ja tapahtumiin. Meillä on yhteinen asiamies, joka koordinoi toimintaa ja edustaa Leader-ryhmiä.

Yhteistyömme Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa toimii erittäin hyvin, sekä suoraan että kaikkien Uudenmaan maaseudunkehittäjien välisen yhteistyön puitteissa. Pidämme säännöllisiä kokouksia ja tapaamisia, varsinkin henkilökunnalle, mutta kaikki hallitusjäsenetkin ovat mukana jokunen kerta vuodessa. Hanketoiminnassa meillä on suora yhteys ELY-keskuksen virkamiehiin, ja keskustelemme hankalista tapauksista heidän kanssaan ennen kuin ne käsitellään hallituksessamme.

Olemme laatineet verkostanalyysin, kts liite.

Analyysissa yhteistyökumppanimme jaetaan eri ryhmiin ja yhteistyömme tämänhetkistä muotoa analysoidaan. Prosessin seuraava askel on tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtyminen yhteistyön kehittämiseksi.

Yhteistyössä Uudenmaan muiden Leader-ryhmien kanssa olemme käyneet läpi yhteiset verkostomme ja senkin yhteydessä korostaneet verkostoja, joita tulisimme yhdessä kehittää. Analyysi sisältyy liitteeseen.

7.4 Hallinto

Pomovästilla on kaksi vakituista työntekijää, eli toiminnanjohtaja ja hankeneuvoja. Kirjanpito ja palkanlasku hankitaan ostopalveluna, kuten myös eri asiantuntijapalvelut kuten IT-tuki. Kummallakin työntekijällä on hankeneuvontaa ja asiakaspalvelua työtehtävinään.

Yleinen vastuu on toiminnanjohtajalla, joka liikkuu eniten kentällä, pitää tiedotustilaisuuksia, osallistuu verkostoitumistoimintaan jne. Hänellä on myös vastuu taloudesta ja sen seurannasta.

Hankeneuvoja vastaa ensisijaisesti hankeneuvonnasta mutta lisäksi jatkuvasta tiedottamisesta, tiedotuskirjeistä, kotisivuston päivittämisestä jne., hankkeiden ja niiden tulosten seurannasta, jäsenrekisteristä jne.

Toiminnanjohtaja tuli Pomovästin palvelukseen 1998 ja hankeneuvoja 2004, eli kummallakin on pitkä kokemus Leader-työstä ja osallistuvat säännöllisesti kaikkeen ministeriön, ruokaviraston ja verkostoitumisyksikön järjestämään koulutukseen.

Hallinnon osalta kehitämme käytäntöjämme, lisäämme automatisointia ja kehitämme järjestelmiämme yleensä. Osittain tämä tehdään yhteistyössä Leader Ålandin ja Samassa veneessä -yhdistyksen kanssa yhteisen hankkeemme ”Smartare tillsammans” puitteissa.

Pomovästin hallitus arvioi hakemukset kokouksissaan ja sitä varten olemme laatineet arviointilomakkeen, joka päivitetään tälle uudelle ohjelmakaudelle. Meillä on jo muutaman vuoden ajan ollut kahdesta kolmeen hakemuskierrosta vuodessa ja siten saaneet useampia hakemuksia käsiteltäviksi yhdessä, jolloin olemme voineet vertailla niitä keskenään. Tulevan ohjelmakauden uutuutena on aikomus yhdessä Uudenmaan muiden Leader-ryhmien kanssa valita eri teemoja, joihin panostamme eri vuosina.

8. Seuranta ja arviointi

Seuraamme jatkuvasti strategian toteutumista tarkastelemalla asetettujen tavoitteiden toteutumista. Yhdistys laatii jokaiselle vuodelle toimintasuunnitelman, ja vuoden lopussa toiminta evaluoidaan. Hallitus pitää jokasyksyisen arviointi-/suunnittelupäivän, jolla strategian toteutumista käydään läpi ja seuraavan vuoden tavoitteet asetetaan.

Hakemusten käsittelyä varten olemme strategiamme perusteella laatineet arviointilomakkeen, joka käydään läpi hallituksen kokouksessa. Lomaketta päivitetään nyt uudelle ohjelmakaudelle ja sitä kehitetään edelleen nykyisestä versiosta yhteistyöhankkeemme Smartare tillsammans perusteella.

Käytämme Hyrrän kautta saatavia seurantatietoja, mutta kehitämme lisäksi omaa seurantajärjestelmää, jonka kautta pystymme helposti seuraamaan strategian tavoitteiden toteutumista sekä lisäpanostustarpeita.

Teemme yhteistyötä Leader-ryhmien Samassa veneessä ja Leader Åland kanssa ja kehitämme yhdessä uusia työkaluja seurantaa, arviointia ja yhä tehokkaampaa yhteistyötä varten.

Kun järjestämme tapahtuman, kurssin tai seminaarin, pyydämme osallistujilta palautetta. Olemme aiemminkin pyytäneet palautetta meiltä rahoitusta saaneilta hanketoimijoilta, mikä käytäntö voitaisiin ottaa jälleen käyttöön. Hallitus voisi myös itse arvioida työtämme. Nämä ovat helppoja tapoja oman työn arvioinniksi. Viime vuosina emme ole antaneet suorittaa oman toimintamme ulkopuolista arviointia, mutta sellainenkin olisi toteutettavissa jonkin muun Leader-ryhmän kanssa.

